

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 21. De decimatertia excommunicatione in eos, qui à grauamine, vel
futura executione litterarum Apostolicarum appellant ad laicam
potestatem,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

in Romana curia. Accedit quod si personæ prædictæ quæ extra Romanam Curiam existentes, in suo munere occupantur in ordine ad eandem Curiam: nimirum ut in ipsa negotium & causa rectè geratur: si non protègerentur per hanc sententiam, non esset per eam sufficienter prouisum negotiis in Romana curia gerendis: cum sepe absque iis quæ sunt in locis partium, & inde ad Curiam transmittuntur: negotium in curia expediri non possit.

317. Notandum est quintò, verba illa *procurantes & Procuratores*, ea in hoc differre, quod procurantis nomen generalius sit, nam & sollicitatores & alij, qui nomine partis principalis, operam suam quoquo modo nauant, procurantium nomine continentur. Procuratoris verò nomen tantum dicitur de iis qui publico & authentico instrumento, vel ad lites omnes vel ad aliquam determinatam, vel ad aliqua negotia peragenda instituti sunt: quique potestatem habent comparandi in iudicio nomine principalis, in eoque agendi validè.

Notandum est sextò, nomine Romanæ Curie, hic non intelligi urbem Romam, neque locum ubi est persona Papæ: sed locum in quo est audientia causarum Sedis seu auctoritatis Apostolicæ, & literarum Apostolicarum; ut colligunt Doctores ex eo quod in Clement. Ne Romani De elect. §. Sanè habetur: quod si in certo loco, causarum & literarum Apostolicarum audientia remanente; Papam alibi mori contingat: non ibi, sed ubi prædicta fuerit audientia, noui Pontificis electio celebrètur; quia scilicet is locus est Romana curia. Non igitur accipitur nomen curie in hac materia pro apparatu & splendore domestico famulorum, equitatus, & cæterorum id genus: sed pro loco prædictæ causarum audientie.

Notandum est septimò, ex verbo *Non venentur*, colligi quod ad incurrendam hanc censuram requiratur ut homo sciens ac prudens faciat ea propter quæ illam imponi antea dictum est: siue principalia sint, ut interficere, percutere, aut bonis spoliare: siue accessoria, ut dare in eisdem consilium, auxilium, aut fauorem. Idem enim est dicere, qui non venentur; ac dicere qui audent, vel qui præsumunt: ita ut exigatur actio præsumptiua, seu quæ scienter aduertenterque perficitur. Unde sequitur eum qui per lapsum lingue & inaduertenter daret consilium hoc prohibitum, aut quid cæterorum huiusmodi prohibitorum: de repente ac imprudenter faceret, non ligari hac censura.

318. Notandum est octauò, circa verbum *per alium*: ipsum in istiusmodi sententiis non semper usurpanti eodem modo: nec æquè amplè sed interdum quidem amplissimè: ita nempe ut quidquid nostro consilio, auxilio, favore, vel quacumque nostra auctoritate, mandato, aut inductione directa vel indirecta; mediata vel immèdiata, alius facit: id nos per illum fecisse dicamur. Interdum verò usurpanti minus amplè, ut id per alium dicatur factum, quod alterius auctoritate, & mandato fit; ut quod dominus facit per seruos; Rex per milites: pater per filios, &c. An autem hoc vel illo modo usurpetur in aliqua sententiâ Superioris, non potest aliunde colligi melius, quam ex præcedentibus in eadem sententiâ & subsequèntibus. Si enim post particulam, *per alium aut alios*, addatur clausula qua exprimitur dantes consilium, auxilium, vel fauorem, ut in præsentia clausula, tunc ea ipsa particula *per alium aut alios*, videtur secundo modo intelligenda: ut solum indicet id quod fit propriè per alium, quale est id, quod nostro mandato nostraque auctoritate alius facit. Si verò memorata clausula non addatur; neque vlla fiat mentio dantium consilium, auxilium vel fauorem, tunc eadem particula, *per alium aut alios*, est ad eos omnes extendenda secundum priorè acceptionem: qua quisquis alicuius mali causa efficax fuerit: id ipse per alium fecisse dici potest.

Notandum est nonò, ad clausulam *per se vel per alium*, meritò addi clausulam directè vel indirectè; quia cum solum dictum esset: *Qui per se vel alium occidunt seu quoquo modo percutiunt, aut bonis spoliunt*: dubium esse potuit; an hac sententiâ comprehendèretur, qui indirectè occideret, percuteret aut bonis spoliaret occasione negotiorum quæ tractantur in Romana curia; ut fieri potest cum pater de aliqua persona tractante eiusmodi negotia; filio ea intentione virillum occidat, dicit: Non possumus per horam quietè viuere, quam

diu iste superstes fuerit; dubitari potuisset, an si filius occideret, pater hanc censuram incurreret virtute illius particulæ, *per alium*; quæ causa dubitandi sublata est per additam clausulam, *directè & indirectè*. Idem iudicium est si quis occasione eorumdem negotiorum, personam occidit procuraret: eum per falsos testes de aliquo crimine conuincendo in iudicio capitali. Item si de eadem persona alicui alteri tam multa mala narraret, aut tam graues ei illatas iniurias, aut paratas infidias referret: ut talibus dictis permotus, eandem illam personam occideret. Similiter si quis sciens aliquem certo loco at matum expectare talem personam ut occidat: aliqua arte careret, vtilia per eum locum transeat: ibique occidatur occasione causarum & negotiorum quæ gerit in Romana curia. In his enim & multis similibus, dubium esse potest; Num qui sic per alium occidit, incurrat in hanc excommunicationem: nisi adderetur particula, *Non venentur directè vel indirectè delicta huiusmodi committere*; per quam dubitatio huiusmodi tollitur.

Supereest satis grauis difficultas. An cum ad Romanam curiam quis recurrit pro suis negotiis, si hæc sint iniusta & per iniustitiam ab Aduocatis, Procuratoribus, & cæteris defendantur, ac manifesta iniustitia in iudice appareat: adeo ut pars per iniustitiam grauitè lædatur, idque in re graui, ut in omnibus suis bonis, nec possit facile ab eadem iniustitia se protegere. An inquam, in eo casu pars læsa, si vel exita, vel ex odio, aut ex alia iniusta sui defensione, aliquam ex prædictis personis, per se, aut per alium, directè, vel indirectè occideret, aut bonis spoliaret, vel in eiusmodi delictis consilium auxilium, aut fauorem præstaret, incideret in hanc excommunicationem. Ratio difficultatis est, quod vna ex parte non debeat videri Summus Pontifex illos iniustos atque adeo pessimos homines tueri, huius bullæ auctoritate. Ex alia parte verò, quod in præsentia clausula loquatur absolute contra tales percussores, occisores, &c. nullà additâ restrictione. Cæterum videtur vtendum distinctione: ac dicendum duobus modis posse tales personas persequi causam iniustam: vno modo faciendo euidentem iniustitiam: puta aliquid euidenter falsum probando per falsos testes; aut quid simile: sique eum qui perpetrarit aliquam ex actionibus hæc clausula prohibitis; non videri incurrere in hanc censuram, ob rationem allatam pro parte negante propositæ difficultatis. Alterò modo prosequi posse causam iniustam, non quidem euidenter agendo contra iniustitiam: sed vtendo medijs aliquibus licitis vel indifferentibus: aut etiam si licitis, non tamen directè facientibus contra aliquam ex personis quæ istius excommunicationis sententiâ protegentur: sicut fieri potest prorogando terminos, adferendo coniecturas probabiles, vtendo aliquibus cauillationibus quibus præsentis, temporis Aduocati & Procuratores abundare valent: & ita probabile est, quod occidendo, percutiendo, aut bonis spoliando aliquam ex illis personis, incurrat hæc censura: Tunc enim communiter non apparet euidentis iniustitia ob quam à Papa dictum absolute, accipi debeat cum restrictione: sæpeque passio facit parti apparete quædam euidenter iniusta esse, quæ ne probabiliter quidem sunt talia: immo nec vllam iniustitiæ speciem frequenter præ se ferunt.

CAPVT XXI.

De decimatercia excommunicatione in eos qui appellant à grauamine vel futura executione literarum Apostolicarum ad læsam potestatem: lata his verbis.

Item excommunicamus & anathematizamus omnes tam Ecclesiasticos quam sæculares, cuiuscumque dignitatis; qui præterentes friuolam quandam appellationem à grauamine vel futura executione literarum Apostolicarum etiam in forma breuissimæ gratiam, quam iniustitiam concernentium: necnon citationum, inhibitionum, sequestroium, monitorioium, processuum executorialium & aliorum decretorum, à nobis & Sede prædicta, seu Legatis, Nuncijs, Præfidentibus palatii nostri & cameræ Apostolicæ auditoribus, Commissarijs, alijsque Iudicibus & Delegatis Apostolicis, emanatorum, & quæ pro tèm pore emanant, aut alias ad

Curias

Curias ſeculares, & laicam poteſtatem recurrunt: & ab ea inſtante etiam ſiſci Procuratore, vel Advocato appellationes huiusmodi admittit, ac literas, citationes, inhibitiones, ſequiſtra, monitoria, & alia prædicta capi & retineri faciunt: quive illa ſimpliciter vel ſine eorum beneplacito & conſenſu, vel examine executioni demandari; aut ne Tabelliones, & Notarij ſuper huiusmodi literarum & proceſſuum executione, inſtrumenta vel acta conſicere: aut conſecta parti, cuius intereſt, tradere debeant, impediunt, vel prohibent: ac etiam partes ſeu eorum agentes conſanguineos, affines, familiares, Notarios, executores & ſubexecutores, literarum, citationum, monitoriorum & aliorum prædictorum capiunt, percutiunt, vulnerant, carcerant, detinent, ex ciuitatibus, locis & regnis eiiciunt, bonis ſpoliant, perterrefaciunt, concutiunt, & comminantur per ſe vel alium ſeu alios, publicè vel occultè; quive alias quibuſcumque perſonis in genere vel in ſpecie, ne pro quibuſvis eorum negotiis proſequentis, ſeu gratiis, vel literis impetrandis, ad Romanam Curiam accedant, aut reſuſum habeant ſeu gratiis ipſas vel literas à dicta Sede impetrent, ſeu impetratis vtantur: directè vel indirectè prohibere, ſtatuerè, ſeu mandare, vel eas apud ſe aut Notarios ſeu tabelliones: vel alias quomodolibet retinere præſumunt.

S V M M A R I V M.

- 320 *Cauſa, ob quaſ, & perſona in quaſ fertur decimarum excommunicationis Bulla Cœna.*
 321 *Friuola appellatio, qua mouit Papam ad eam ferendam.*
 322 *In eam incurrit qui impediunt aut prohibent executionem propoſitam ſine Principis ſui beneplacito.*
 323 *Prohibitionem requiſitam ad eam incurramdam ſufficit quidem factam eſſe per ſtatutum; ſed ita, vt & debeat facta eſſe cum remittente, & præſumptione.*
 324 *Recuſans obedire literis Apoſtolicis eo prætextu quod non habeatur beneplacitum Principis: aut tale beneplacitum ſibi procurans, nõ incurrit in hanc excommunicationem.*
 325 *Extra eum caſum, quomodo recuſans in eamdem incurrit.*
 326 *Quando Magiſtratus aut Princeps incurrit in hanc excommunicationem ratione ſui conſenſus, aut examinis circa literas Apoſtolicas.*
 327 *De excuſatione ab hac excommunicatione ob metum Principum.*
 328 *Oſeruanda de prohibitione, impedimento, & examine ob quaſ ſua excommunicationis imponitur.*
 329 *Perſona à quibus emanare debent literæ Apoſtolicæ hinc ſub excommunicatione prohibita impediri ne mandentur executioni.*
 330 *Reſpectu ſupplicationum Apoſtolicarum non incurritur hæc excommunicationis, nec reſpectu literarum Penitentiarie.*
 331 *Idem dicendum reſpectu literarum Congregationis inſtitute pro reſponſione ad difficultates circa Concilium Tridentinum.*
 332 *Reliqua notanda circa verba præſentis clauſula.*

330. **M**ateria huius excommunicationis ex Calet. verbo Excommunicationis cap. 17. & 19. eſt ſacrilegium quo offendiſtur Sedis Apoſtolicæ authoritas, ſive in ſuis ſuorumque literis, ſive etiam in ſuis Notariis, Executoribus, & Subexecutoribus: quæ quidem literæ, ſcripturæve Apoſtolicæ ſunt Bullæ & Breuia: tam gratiam, quam iuſtitiam concernentia: ac citationes, inhibitiones, ſequiſtra, monitoria, proceſſus executoriales, & quæcumque alia decreta quæ emanant à Summo Pontifice, & Apoſtolica ipſius Sede; vel à Legatis aut à Nunciis Apoſtolicis, vel à Præſidentibus Apoſtolicis, vel Auditoribus cameræ Apoſtolicæ, vel à Commiſſariis Apoſtolicis, vel ab aliis Iudicibus Apoſtolicis vel à delegatis Apoſtolicis. Perſonæ autem in quaſ eadem hæc excommunicationis fertur ſunt variæ: quæ reuocantur ad quinque capita: quorum primum continet primò eos, qui prætextentes friuolam appellacionem, recurrunt ad poteſtatem laicam, & prædictas literas capi & retineri faciunt. Secundò, impediennes. Tertio prohibentes, & tales Scripturæ ſimpliciter vel ſine eorum beneplacito aut examine mandentur executioni. Secundum continet primò impediennes; ſecundò, prohibentes acta conſici ſimpliciter, aut ſine eorum beneplacito vel examine, ſuper executione earundem ſcripturarum, ſeu li-

terarum Apoſtolicarum. Tertium continet impediennes vel prohibentes acta conſecta ſuper literarum prædictarum executione parti cuius intereſt, tradi ſimpliciter à ut ſine ipſorum beneplacito vel examine. Quartum continet eos qui partes ac eorum agentes, conſanguineos, affines, familiares, Notarios, executores, & ſubexecutores ſcripturarum Apoſtolicarum capiunt, percutiunt, vulnerant, in carcerant, detinent, ex ciuitatibus vel regnis eiiciunt, bonis ſpoliant, perterrefaciunt, concutiunt, comminantur, per ſe vel alium ſeu alios: publicè, vel occultè. Quod intellige cum Toledo in expoſitione excommunicationis nonæ ſub initium: ſi talia faciunt occasione & intuitu prædictarum ſcripturarum. Quintum caput continet prohibentes directè vel indirectè, quacuſcumque perſonas pro quibuſvis negotiis proſequentis aut gratiis vel literis impetrandis ad Romanam curiam accedere, aut recurrere aut impetrari vti. Præterea præſumentes eandem literas; ut apud Notarium, aut apud Tabellionem aut apud ſe quomodolibet retinere.

Pro explicacione notandum eſt primò, iuſtam cauſam iſtius excommunicationis ferendæ indicari verbis poſitis initio propoſitæ clauſulæ quæ fertur, *Prætextentes friuolam quandam appellacionem à grauiſſime, &c.* quæ aperte inſinuant, ſic dolo & mala fide agi aduerſus Apoſtolicæ ſedis authoritatem in præſenti materia; vt ad reſiſtendum opus ſit Eccleſiaſticum gladium vi maxima vibare. Vnde conſequenter intelligitur, quod attingit à *Graphijs lib. 4. deciſ. aurearum cap. 18. num. 108.* huic cenſuræ non ſubſiſci eum qui bona fide ageret; ſciens v.g. tales literas, ſubreptias vel obreptitias eſſe: eo quod contra debitam Papæ intentionem contineant apertam iniuſtitiam, à qua nequeat aliter ſe protegere quam recurrendo ad poteſtatem laicam. Qua tamen in re diligenter retinenda eſt cautio propoſita in fine præcedentis capitis, ne forte appellacionem quæ re vera friuola eſt, appetitus inordinatus faciat apparere aliam.

Cæterum videri poteſt Pontifex iſdem verbis alludere ad illud quod contrauenientes huic decreto ſolent dicere: *et talia facere vt conſulant propriæ Reip. vtilitati.* Quæ quidem excuſatio ideo friuola, nulliusque momenti cenſetur, quod Summo Paſtori, cui iure diuino ſubiſciuntur, reſiſtere non liceat ipſis, niſi quando ille tyrannicè ſe gereret, ipſoſque contra iuſtitiam opprimere vellet: neque proponentiſus difficultates ſuas, ac Reipublicæ ſuæ detrimenta, vellet vlla alia via prouidere; tunc enim excuſationem haberent. At neque ipſi proponunt, neque grauamen, ſeu damnum prætendunt ita magnum, quin ſcandalum quod ex ipſorum inobediencia ſequitur, ſit longè malus ac ſibi aliſiſque pernicioſus. Idipſum Toletus habet loco citato.

Notandum eſt ſecundò, diſtinctionem & coniunctiõnem quam fecimus perſonarum, quæ hinc excommunicantur, indicari diſtinctionem quidem per diſiunctiõnem, vel, quæ indicat plura ſimul poſita, ſeu ſimul accipienda eſſe: atque ad eo vnum ſine aliis ad hanc excommunicationem ſufficere. Coniunctiõnem verò, per coniunctiõnem, *Et*, indicantem ſimul poſita, eſſe ſimul capienda: ideoque; vnũ ſine aliis nõ ſufficere ad excommunicationem hanc incurramdam. Quamquam interdum ſubiecta materia cogit ipſam coniunctiõnem, pro diſiunctiõne ſumere: vt patebit in ſequent. notab. ſexto.

Cæterum quamuis hinc expreſſa mentio fiat tantum eorum qui literas ſeu ſcripturas Apoſtolicas ſuperius expreſſas impediunt, aut prohibent executioni mandari ſine beneplacito, & conſenſu vel examine ipſorum: probabile eſt tamen comprehendere etiam illos qui non quidem ſine ſuo, ſed ſine ſui Principis conſenſu, & beneplacito executioni mandari impediunt. Ratio eſt, quod odia & pœnæ extendi debeant interpretatione, quotieſcumque aliqui vls legis euacuarent, & eluderetur: ſicut hinc contingeret. Nam ſi quilibet magiſtratus impunè poteſt prohibere, ne ſine conſenſu ſui Principis literæ cuiusmodi mandentur executioni; quantumuis nequeat prohibere, ne ſine ſuo conſenſu id faciat, ſi quando contigerit omnes omnium Principum Magiſtratus eo modo prohibere, impediretur omnium Apoſtolicarum literarum executio; nec vlla earum mandaretur executioni ab iſque ſecularium hominum & potentium conſenſu; quod eſt contra ſinem & ſubſtantiam huius ſententiæ: quæ inde ſic elude-

nem acta conficere: si qui lem Principis prohibitio fuerit, qua absque suo consensu & beneplacito id fiat: præceptum huiusmodi videtur intelligi si interueniat Principis beneplacitum; ita ut hoc deficiente illud non obliget: ob periculum scilicet confidendi sibi magnam ipsi insinuidiam, exponendique se periculis magnis tormentorum & aliarum pœnarum. Etenim præceptum humanum tunc non obligat, cum quid cum illius obseruatione concurrat, quod metum grauem adfert, quodque vir prudens meritiò formidet. Adde quod ex tali obseruatione nasci possit in Rep. perturbatio sine fructu; & cum damni, etiam spiritualis periculo.

Notandum est nonò, ex Nauarr. in Enciclov. cap. 27. nu. 68. verba 2. ad incidendum in hanc censuram non esse necessarium ut prædicta impedimenta fiant auctoritate iudiciali & laica sed satis esse si fiat auctoritate priuata vel Ecclesiastica: quod est, hac excommunicatione innodari omnem eum qui litterarum Apostolicarum executionem impedit, siue persona sit priuata siue publica, id est, quilibet siue Clericus sit, siue laicus priuatam degens vitam: & siue sit laicus Magistratus aut Princeps cuiuscumque præminentie & dignitatis; & siue Ecclesiasticus Prælati; Patriarcha, Primas, Archiepiscopus, Episcopus, &c. Ratio Nauarr. est, quia nulla sunt verba huius clausulæ, quæ vel priuatam personam, vel publicam: Ecclesiasticam, vel laicam excipiant aut quo quomodo innuant excipiendam. Neque deur ratio quæ id ostendat. Vnde ut est sententia generalis, sic debet generaliter intelligi. Neque Episcopus in hac re sibi potest plus sumere quam ceteri. Nam ipse Episcopus dignitas non constituit eum litterarum Apostolicarum Iudicem, sed potius Apostolicæ Sedi tanquam Papæ in regimine Ecclesiæ administratum, omnino subdit. Potest tamen sine hac censura ac etiam absque peccato mortali, prohibere litteras scripturasque Apostolicas executioni mandari, non habito prius consensu ipsius, vel nisi per ipsum prius examinentur: non ut iudicet de iustitia earum; neque ut circa easdem, si consisterint Apostolicas esse, seu emanatas ab aliquo personarum, de quibus in sequenti notabitur: aliquod prohibeat, mutet, impediatur, &c. sed solum ut examine, & recognoscat, an sint litteræ Apostolicæ veræ, an falsæ, aut an surreptitiæ, prout sæpe contingere obseruatum est. Ac quando Episcopus ipse inueniret aliqua signa falsitatis aut surreptionis, posset Sedem Apostolicam monere eiusque voluntatem inquirere: interea suspendendo executionem talium litterarum, quo usque ab eadem Sede certior de veritate fiat. Si quæras an laico magistratu liceat illo eodem modo examinare prædictas litteras, similiterque prohibere executionem earum fieri sine suo beneplacito. Respondetur, probabile esse ab hac censura, tunc excusari, cum non faciat contra Pontificis in hac clausula mentem: quandoquidem non vult cognoscere de litteris, quas constat Apostolicas esse, atque legitimas.

Notandum est decimò, enumerari diuersa genera personarum à quibus emanare debent scripturæ, quarum executionem impediens, aut prohibens fieri sine suo beneplacito, vel examine, hic excommunicantur; nempe Summum Pontificem, atque Apostolicam Sedem, Legatos ipsius, Nuncios, Præsidentes cameræ Apostolicæ, Auditores, Commissarios, aliosque Iudices, & delegatos Apostolicos. Quorum personarum inæqualis est facultas: tum in ordine ad causas & negotia; quia aliis plures, aliis pauciores causæ committuntur: tum in ordine ad loca in quibus dictæ litteræ debent recipi, & earum executio impediti vetatur. Alij enim potestatem habent in totum orbem Christianum; alij in particulares provincias, regna, ciuitates, aut personas: quod notare oportet ad iudicandum de plerisque, utrum incurrat in hanc censuram.

In Summo Pontifice igitur, & in Sede Apostolica consequenter plenitudo est potestatis, à quo profectæ litteræ Apostolicæ, possunt quamcumque causam spiritalem complecti: immò & temporalem, quatenus ad spiritalem ordinatur tanquam pertinens ad fidem, moremque populi Christiani. Item possunt effeicta vniuersales, ut concernant totum orbem Christianum: quod non semper contingit, sed aliquando pertinent ad certas provincias, locaque particularia. Quando autem vniuersales sunt, vbique recipi debent, & quilibet prohibet vel impedit, ne sine suo beneplacito, & ex-

amine recipiantur, & executioni mandentur, vbiuis locorum id faciat, incidit in hanc censuram. Quando verò sunt particulariores, recipi debent in illis locis ad quæ sunt directæ; seu in quibus extenore ipsarum colligitur, eas habere suas vires.

Quod idem videtur iudicandum de Auditore cameræ Apostolicæ, quantum ad locorum vniuersitatem, cum sit Iudex ordinarius Papæ: non tamen quantum ad vniuersitatem causarum & negotiorum, cum Pontifex nulli solet totam suam auctoritatem delegare. Quanquam super quascumque causas idem Auditor scripturas Apostolicas expedierit, credendum est ipsum potestatem habere id faciendi & consequenter obediendum esse. Præsidentes verò, quorum hic fit mentio, potestatem siue ordinariam siue delegatam in causis & negotiis particularibus habere solent in ordine ad quaslibet terras Christianorum, & ideo quotiescumque ad aliquem in quouis loco existentem, vel ad ciuitatem scribunt, litteræ, ipsorum sunt recipiendæ. Legati autem Apostolici potestatem communiter habere solent tantum in terris sue legationis, & aliquando in omnibus quoque terris, & diocesisibus terrarum per quas transeunt: non tamen semper æqualem, quia solent Romani Pontifices aliquando maiorem, aliquando minorem concedere pro qualitate personarum. Nunciij verò habent potestatem in illis regnis ad quæ sunt destinati Nunciij: quæ potestas minor esse solet potestate legatorum. Commissarij præterea potestatem habent solum in locis sue commissionis: & cum adhuc præcedente minorem. Iudices denique in locis & causis ad eorum tribunal, & delegationem pertinetibus, & non vltra.

Difficultas autem est de nonnullis litteris quarum non est in hac clausula facta mentio expressa: num earum executionem impediens incurrat in hanc censuram. Ac primò occurrunt supplicationes Apostolicæ concernentes gratiam, vel iustitiam per Romanum Pontificem vel S. R. E. vicecancellarium, seu per gerentes eorumdem vices, aut de mandato eiusdem Romani Pontificis signatas & datatas: de quibus antè egimus cum de lex a excommunicatione quæ in falsariis earum profertur. Tenendum autem videtur de talibus: quod prohibentes earum executionem, in hanc censuram minimè incurrant cum ea nullo modo contineantur hac clausula: non quidem expressè, ut manifestum est; neque tacitè, quia maximè continerentur sub nomine litterarum Apostolicarum: sub aliis enim, quomodo contineantur non apparet. At non continerentur sub nomine litterarum Apostolicarum, ut eo intelligitur, quod in clausula memoratæ sextæ excommunicationis tanquam inter se distinctæ, seorsim nominentur litteræ Apostolicæ, & supplicationes gratiæ vel iustitiæ concernentes, per Romanum Pontificem, vel sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarium seu gerentes vices ipsorum signatas.

Occurrunt secundò litteræ pœnitentiariæ, quæ expediti solent nomine Maioris pœnitentiarij; qui cum non sit legatus, neque Nuntius, neque Auditor cameræ, neque Præsidentis, neque Iudex, neque Commissarius neque delegatus; de illius litteris idem videatur dicendum, ac de supplicationibus dictum est: maximè cum nec determinari possit, sub quibus verbis clausulæ, illæ dici valeant contineri.

Occurrunt tertio, litteræ congregationis Concilij Trid. quibus aliquis eiusdem Concilij locus declarari solet. De quibus idem ac de præcedentibus videtur dicendum. Non enim apparet sub quibus verbis huius clausulæ possint comprehendendi. Non enim sunt litteræ Apostolicæ: quia licet conficere Pontifice, vel de eius mandato scribantur: non ipsius tamen; sed congregationis nomine scribi solent, ac subscribi ab aliquo ex illustrissimis Cardinalibus: hic autem non fit mentio de litteris scriptis de mandato vel consensu Papæ, sed solum de litteris Apostolicis. Dices, mentionem fieri sub illis verbis Aliisque Iudicibus & delegatis Apostolicis, cum Cardinales prædictæ congregationis sint quasi Iudices à Summo Pontifice constituti ad declaranda Concilij loca, quoties circa ea occurrit difficultas. Respondetur, quod cum iidem Cardinales deputati sint ad declarandum, non ad dicendum ius, non videri Iudices esse aut delegati, de quibus in hac clausula est sermo. Vnde consequens est secularis Magistratus examinantes tales litteras aut executioni

332.

mandati prohibentes, non incidere in hanc censuram.

Notandum est vnde dicitur, sicut priore parte huius clausule prouidetur executioni literarum Apostolicarum: ita posteriore prouidetur personis in ordine ad talium literarum usum, vel in pertrationem: nempe Notariis, & Tabellionibus, partibus, & agentibus ipsarum, executoribus & sub-executoribus atque accedentibus, aut recursum habentibus ad Romanam curiam. Vbi aduerte discrimen esse inter accedere, & recursum habere: quod accedere, fit per se ipsum, & in propria persona ad locum aliquem se conferre. Recursum habere verò, fit quoquo modo, siue in propria persona, siue per literas, siue per procuratorem, sua negotia ad Romanam curiam deferre, vt in ea tractentur: adeo vt recursum habere, lauius pareat, quam accedere.

Notandum est postea vnde circa vltimam clausulam particulam: illa non contineri eos qui quaesito aliquo colore, dolo, arte, & fraude, impediunt aliquem, ne ad Romanam Curiam pro causis, gratiis, vel literis accedant, aut recursum habeant; neque gratias vel literas impetrant: sed solum eos qui directe vel indirecte, ne quid eorum fiat, prohibent, statuunt, vel mandant, vel praedictas gratias aut literas apud se, aut Notarios, vel alios, quomodolibet retinere consueverunt. Quod praesumen, si verbum, aduerte indicare in hac re ad excommunicationem requiritur sic veritas, fiant per praesumptionem & temeritatem: ideoque ignorantiam & bonam fidem ab ea posse excusare.

CAPVT XII.

De decimaquarta excommunicatione: in eos qui causas spirituales aut spiritualibus annexas ab auditoribus & commissariis Apostolicis, alijsve Iudicibus ecclesiasticis auocant, lata his verbis.

14. Item excommunicamus & anathematizamus omnes & singulos, qui per se vel alios, auctoritate propria ac de facto, quorumcumque exemptionum vel aliarum gratiarum, & literarum Apostolicarum praetextu; beneficiales, & decimarum, ac alias causas spirituales, & spiritualibus annexas, ab auditoribus, & commissariis nostris aliisque Iudicibus ecclesiasticis auocant, illarumve cursum & audientiam, ac personas, capitula, conuentus, collegia, causas ipsas prosequi volentes, impediunt, ac se de illarum cognitione tanquam Iudices interponunt. Quae partes aditricas, quae illas committi fecerunt, & faciunt: ad reuocandum, & reuocari faciendum, citationes vel inhibitiones, aut alias literas in eis decretas; & ad faciendum vel consentiendum eos, contra quos tales inhibitiones emanarunt, a censuris & poenis in illis contentis absolui; per statutum, vel alias compellunt; vel executionem literarum Apostolicarum, seu executorialium processuum, ac decretorum praedictorum, quomodolibet impediunt: vel suam ad id fauorem, consilium, aut assensum praestant, etiam praetextu violentiae prohibendae, vel aliarum praetensionum, seu etiam donec ipsi ad nos informandos, vt dicunt supplicauerint; nisi supplicationem huiusmodi coram nobis & Sede Apostolica legitime prosequatur: etiam si talia committentes, fuerint Praesidentes Cancellarium, Consistorium, Parlamentorum, Cancellarij, Vicecancellarij, Consilarij, ordinarij, quorumcumque Principum saecularium: etiam si imperiales, regali, ducali vel alia quacumque praefulgeant dignitate, aut Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Commendatarij, seu Vicarij fuerint.

SVM MARI VM.

333 *Actioes ob quas, & persona in quas decimaquarta excommunicatione fertur.*

334 *Non est quidem haec excommunicatio antiqua in Bulla Cœnae est tamen in corpore iuris cap. Quoniam de immunit. Eccles. In quo, ob quas actioes, & in quas personas fertur.*

335 *Excommunicatio haec imponitur, qui ea ob qua imponitur, agunt publica auctoritate.*

336 *De triplici praetextu quo aliqui se regunt: & an necessarium sit aliquem eorum interuenire ad hanc excommunicationem incurrendam.*

337 *De praetextu prohibendae violentiae.*

338 *Explicatio dubij, an incurant in hanc excommunicationem, qui illo praetextu impediunt executionem literarum Apostolicarum post appellationem in tempore, & forma interpositam.*

339 *Explicatio alterius dubij. An Reges defendere possint eos qui colorato aliquo titulo possident ecclesiastica beneficia.*

340 *Cautio adhibenda in tali defensione.*

341 *Abusus est, quod a Laicis Iudicibus coguntur Iudices ecclesiastici processus originales ad ipsos mittere.*

342 *Nulla modo licet laicos intrinsece se in causis spiritualibus: & quid agere debeant: si in eis subditi ipsorum videntur.*

343 *Quomodo praetextus supplicandi Papa, non excuset ab haec excommunicatione.*

344 *Quis praetextus ab eadem excuset.*

345 *Collatio cap. Quoniam, de immunitate Eccles. cum hac clausula Bullae Cœnae.*

346 *Nota circa cap. vnicum De iis qui vi in 6.*

Huius excommunicationis materia ex Calet. in verbo Excommunic. cap. 30. est sacrilegium quo offenditur Sedis Apostolicae auctoritas in cognitione causarum spiritualium & spiritualibus annexarum. Persona in quas profertur, sunt: tum generaliter ceteri, tum nominatim. Primo quidem Praesidentes Cancellarium: secundo Praesidentes Consistorium, tertio Praesidentes Parlamentorum: quarto, Cancellarij: quinto, Vicecancellarij: sexto Consilarij ordinarij vel extra, ordinarij quorumcumque Principum saecularium quacumque praefulgeant dignitate: septimo, Archiepiscopi: octauo, Episcopi: nono abbates: decimo Commendatarij: undecimo, Vicarij: quatenus eos circa certas causas eius personis commissa, quaedam agere contingit, cuiusmodi certae causae sunt: primo, causae beneficiales: secundo, causae decimarum: tertio, causae aliae spirituales; vt de matrimonio, diuortio, excommunicatione, peritio, simonia, & similibus: quarto, causae annexae spiritualibus, vt de iure patronatus, de feudo Ecclesiae, &c. Personae quibus tales commissae hic dicuntur: sunt primo, Auditores Summi Pontificis 2. eiusdem Commissarij, 3. alij Iudices ecclesiastici. Ea demum quae contingit agere circa easdem causas, hinc prohibentur sub excommunicatione; sunt principaliter quidem, 1. causas huiusmodi a praedictis Auditoribus, Commissariis vel Iudicibus auocare. 2. impedire illarum cursum & audientiam. 3. impedire personas, capitula, conuentus, collegia volentia prosequi easdem causas. 4. se de illarum cognitione tanquam Iudices interponere. 5. partes aditricas quae praedictis personis causas praedictas committi fecerunt, & faciunt: per statutum, vel aliter compellere ad renocandum, & reuocari faciendum, citationes, vel inhibitiones, vel alias literas in eis decretas. 6. easdem partes similiter per statutum, aut aliter compellere ad faciendum vel consentiendum, vt iij contra quos tales inhibitiones emanarunt, absoluantur a censuris & poenis quae in eisdem inhibitionibus continentur. 7. quomodolibet impedire executionem literarum Apostolicarum, seu executorialium processuum ac decretorum. Quae verò minus principaliter & tanquam accessoria actiones hic prohibentur, sunt, praestare fauorem agentibus praedictis. 2. eisdem praestare consilium. 3. praestare assensum. Neque in his ad excusationem admittitur praetextus violentiae prohibendae, vel aliarum praetensionum quae solent adferri; exemptionum, gratiarum, & literarum Apostolicarum: ac ne quidem praetextus supplicationum faciendarum ad ipsum Summum Pontificem informandum: nisi si praetextus eorum eodem Summo Pontifice & Sede Apostolica, tales supplicationes legitime prosequantur.

Notandum est primo, clausulam qua excommunicatio haec profertur, non esse integram, sed solum partem illius qua feruntur adhaerentes sequentes. Ita vt maioris tantum claritatis gratia quartor diuersis numeris distincta sit: vt coniectura satis aperta est, quod omnia quae sub illis diuersis numeris continentur, ad Ecclesiasticam libertatem pertineant: nec in eis repetantur verba Excommunicamus, & anathematizamus, vt factum est in singulis alijs. Id enim iudicio est, a positum in hoc 14. numero, pendere quae ponuntur in 4. autor sequentibus. Porro licet ista excommunicatio non videatur multum antiqua esse in Bulla Cœnae Domini; cum apud Sylu. qui tempore Leonis decimi scripsit

Summam